

Ulricehamnsbygdens Forskarklubb

MEDLEMSTIDNING
VÅREN 2023

Årsmöte 2 april
kl.15.00 i Timmele
församlingshem
Välkomna!
Läs mer på sista sidan

Anna Margareta
Karlsohn

Känner du för att
vara mer aktiv i
Forskarklubben?
Läs mer på sid. 3

Porträtt av en
samlare

Vardagsliv under
andra världskriget

Innehåll	
Föreningsinfo	sid. 2-3
Porträtt	sid. 4
Anna Karlsohn	sid. 6
Släktplatser	sid. 8
Vardagsliv under andra....	sid. 10
Böne pastorat	sid. 12
Livet i Vång	sid. 14
Program för 2023	sid. 16

FRÅN ORDFÖRANDEN

Nu är det dags att säga adjö!

Jag känner att jag varit ordförande allför länge, så nu är det dags för nya krafter att ta över. Mitt ordförandeskap började 9 mars 1997 då jag tog över efter bortgångne Karl-Axel Svensson. Jag tog en paus 2011-2012, men det blev nog 23 år totalt. Det räcker bra!

Jag har många gånger tänkt att vi har för lite fart i föreningen, men när man läser gamla medlemsblad och protokoll verkar det varit tvärt om.

Jag har börjat inse att det är dags att sortera upp allt som samlats i Konkordiahuset, så det är en del av det jag skall jobba med framöver. Det blir till att märka upp vad som hör till Ulricehamnsbygdens Forskarklubb, Hössna hembygdsförening och andra föreningar, vad som är privat och kanske finns där något som rent av kan rensas ut! Jag vill också tillgängliggöra allt skannat material jag samlat på mig: Skatteköpen, Knallregistret, Bouppteckningsregistret, Soldatregistret, Emigrantregistret och mycket annat, ett sätt att framtidssäkra det vi samlat.

Det har varit roliga år med forskarklubben, men utan flitiga och engagerade medarbetare hade det inte blivit något alls. Jag hoppas Ulricehamnsbygdens forskarklubb även i fortsättningen vill använda Konkordiahuset som sitt "hem".

Då ses vi där!

Anna-Lena Hultman

Forskarhjälp i Konkordiahuset tisdagar kl. 16.00

Anmäl till Anna-Lena innan du kommer
tel: 070 - 595 00 04

Behöver du hjälp med läsning av gamla dokument,
DNA- test, tolkning av DNA-resultat, avfotografering
eller scanning, emigrantforskning m.m. ?

Boka tid i Konkordiahuset
tel: 070 - 595 00 04

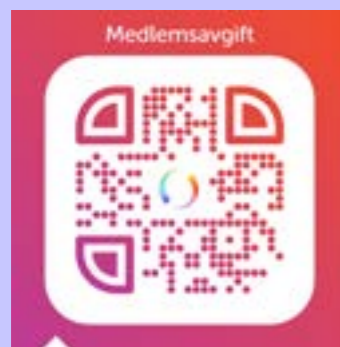
Bäste Medlem Nu är det dags att betala medlemsavgiften för 2023

Årsavgiften är 150 kr/
person
plus 50 kr per
familjemedlem

Bankgiro: 5967-3723

Swish 072 368 64 10

*Tänk på att skriva avsändarens
namn på inbetalningen.*

OBS !

***Vi skickar inte med några
inbetalningskort denna
gång!***

Styrelsen

Ordförande

Anna-Lena Hultman 070 - 595 00 04
konkordia@konkordia.se

Vice ordförande

Maj-Britt Johansson 070 247 46 15
M032113066@outlook.com

Sekreterare

Inga-Lisa Ahlstrand 073 - 024 20 40
ingalisa.ahlstrand@gmail.com

Kassör

Monica Hållander Öhnell
072 - 368 64 10
monica.ohnell@gmail.com

Ledamöter

Inga Josefsson 070 - 2078683
Gun Olsson, 070 - 5460411
hulugumpebo@gmail.com

Suppleanter

Ingrid Linnarsson 0321 - 32450
humla@telia.com
Gunnar Åkeson, 070 - 5730403
gunnar.akeson@telia.com

Valberedningen

Roger Jarvid, 0321 - 15710
rjarvid@hotmail.com
Solvig Wigén, 070 223 94 64

Redaktionen

Maj-Britt Johansson
Roger Jarvid
Yvonne Henriksson
Mail till redaktionen
M032113066@outlook.com
eller yh@telia.com

Föreningsuppgifter

Ulricehamnsbygdens Forskarklubb
c/o M Hållander Öhnell
Andra Ringvägen 6, 52372 Timmele

Bankgiro: 5967-3723
Org.nr. 80 2523-4181
Medlemsavgift 150 kr/person
plus 50 kr per familjemedlem

Verksamhetsberättelse 2022

På våren var det endast kurser förutom årsmötet den 8:e maj i Timmele församlingshem där ca 40 medlemmar mötte upp. Ted Rosvall berättade om sin mormors mormor Carolina Wilhelmina Josefina. Efteråt bjöds vi på smörgåstårter, kaffe och kaka.

Den 4:e september gjorde vi ett studiebesök på Hökerums slott. Ett tjugotal medlemmar hade slutit upp. Vi blev guidade på slottet och serverades kaffe med slottskaka.

Den 16 oktober kom ett tjugotal personer för att lyssna på Lars Neuman och Christer Ström när de berättade om soldater, torp och torpare.

Gun Olsson och Anna-Lena Hultman har genomfört kurser i släktforskning, DNA och gårdsforskning på olika nivåer. Margareta Jacobsson hade också en kurs i DISGEN.

Forskarhjälp i Konkordiahuset har fortsatt under året.

Två tidningar har distribuerats under året till medlemmarna.

Föreningen hade vid årsskiftet 153 medlemmar.

Ulricehamn februari 2023

Du är väl intresserad...?

*Du som är med i forskarklubben och vill
förnya / förbättra, hitta på nya intressanta
arrangemang och kurser, "bolla ideer"
och lite annat*

*Man kan alltid hjälpa till med något,
man gör vad man vill & kan!*

Hör av dej till Gun: 070 - 5460411

hulugumpebo@gmail.com

Porträtt av en samlare

Man kan samla på mycket i livet. Antikviteter, mynt, autografer, frimärken m.m.

En av alla dessa samlare är **John Ehn**. Frammärksamlare sedan ungdomen och medlem i Ulricehamns frimärksklubb sedan 1964. En gång under hösten 2022 hade John en artikel i tidningen "Kvällstunden" med rubriken "Posten under 1900-talet".

Då fick jag lust att ta reda på lite mer om honom och hans hobby. Så nu sitter jag i hans, och hustrun Lisbeths lilla trevliga kök på Lövängsvägen i Ulricehamn, och pratar om ditt och datt. Frammärken förstås, men också släktforskning, som är deras gemensamma intresse.

John, som är pensionerad metallarbetare, såg dagens ljus i Falköping 1942. Han har en äldre och en yngre syster, Föräldrarna, Einar och Svea Ehn, föddes 1904 och 1902, i Gökhem respektive Falköping, Då John var elva år flyttade familjen till Ulricehamn, där de byggde sig ett hus på Hasselvägen.

Johns släkt har, till stor del, sina rötter i den skaraborgska myllan. Men också släktingar i Amerika, som han och Lisbeth lyckats hålla kontakten med. Hans farmor, som då hon väntade Einar, och stod i begrepp att gifta sig, råkade ut för en förfärlig olycka, och miste höger arm. Äktenskapet gick om intet, hon skulle aldrig kunna sköta ett hem, menade man. Så hon fick ensam, tillsammans med sin gamla, sjukliga mor, dra försorg om sin son, och en tidigare dotter, och trots sitt svåra handicap, försörja fyra personer. Några sociala skyddsnet fanns ju inte på den tiden. Otroligt.

Lisbeth, som är pensionerad hemsamarit, föddes 1947 i Dalstorp och har en fem år yngre syster. Men har även rötter i Arnäs, Ångermanland, där hennes mamma Hulda född 1914 växte upp.

Hulda utbildade sig till barnsköterska, flyttade till Stockholm, och en anställning hos Sigrid och Jonas Nilsson, ägare av firman "Nils-Johan", (som sålde köksredskap).

De ägde även Boarps gård i Dalstorp, där de vistades på somrarna. Dit fick Hulda också följa med, för att passa deras tre barn, och det var där hon träffade sin man, Gustaf Brolin, född 1913 i Dalstorp.

Nu över till Johns hobby, frammärksamlandet. Han har valt att inrikta sig på svenska märken, under

1900-talet. Men det har ändå blivit en diger samling, av pryddligt insatta frimärken, med skiftande form och innehåll. Där finns historiska händelser, gammal kultur, kungar, berömda män och kvinnor, och landets fauna och flora, för att bara nämna några. Dessutom har han en del vykort, utgivna av Postverket.

Världens första frimärke, kom ut i England den 6 maj 1840, och kallades "**One penny black**", för sin svarta färg, och har en kvinna i profil. Efter frimärkets införande, fick Englands postväsende ett ordentligt uppsving, och exempel fick snabbt efterföljd i andra länder. Det skulle dock dröja femton år innan Sverige hakade på. Det första svenska frimärket gavs ut den 1 juli 1855, och har "Riksvapnet i sköld" som motiv. Detta finns givetvis inte i Johns samling.

Frimärket "One penny black"

Det gör däremot frimärkshäftet "Svenska frimärket 150 år". som utgavs 2005, för att uppmärksamma det svenska frimärkets födelse. Märkets motiv är en bild på entreprenören Pehr Ambjörn Sparre, som formgav, graverade och tryckte Sveriges första frimärke 1855.

1938 utgavs en serie med anledning av 300-årsminnet till grundandet av kolonin "Nya Sverige" på nordamerikanska västkusten. På ett av märkena syns kolonins guvernör, under 10 år, Johan Printz förhandla med en indian, Printz var född i Bottnaryds prästgård, Deltog några år i 30-åriga kriget, och var till sist landshövding i Jönköpings län. Han grundade på sin ålders höst säteriet Gunillaberg i Bottnaryd som han gav namnet efter sin mor, Gunilla Svensdotter.

Frimärket från 1938 "Nya Sverige"

1948 gavs frimärksserien "Pionjärjubileet" ut, till 100-årsminnet av den första svenska bosättningen i den amerikanska mellan-västern. På märkena syns en man plöja i nyodlingen framför sitt lilla, nyuppförda hus.

1954 kom det första automathäftet, innehållande åtta märken á 25 öre. Till skillnad från vanliga häften hade detta hårda pärmar, och kunde köpas i automat utanför poststationen.

1963, den 3 december kunde man skicka ett brev, där man istället för frimärket skrivit Karusellen. Lade man brevet på en brevlåda, var det framme hos adressaten dagen efter. Detta var en överenskommelse mellan Posten och radioprogrammet Karusellen.

1973 Firade Nordiska Muséet 100 år, med att ge ut en serie på fem märken som visade gammal kultur; plöjning med oxar, potatissättning, havresädd med radsåningsmaskin, linberedning och stenugsbakning av bröd. Valör 75 öre.

1991 kom frimärket "Jaktfalk" med valören 50 kronor. Det dyraste dittills, säger John. Märket var graverat av formgivaren, frimärks- och sedelgravören Czesław Slania (1921-2005) Slania var född i Polen, verksam i ett antal europeiska länder, svensk medborgare från 1950, anställd vid Postverket 1959, och mannen bakom ett stort antal svenska frimärken.

Den 17 mars år 2000 kom Slanias 1000;de frimärke, prytt med ett parti av en målning från 1695. Också det med valören 50 kronor.

1997 fanns ingen valör på inrikes porto. Där stod endast "Brev".

Om man fick vänta mer än tio minuter på postkontoret, fick man ett häfte med två inrikesporto á fem kronor. På häftet stod det: "Förlåt att du fick vänta!".

Julfrimärken infördes 1968. Ett julkort med ett sådant märke kostade 30 öre. 2022 kostade det 13 kronor att skicka en julhälsning.

Att skicka ett brev, vägande 15 gram, år 1900 kostade 10 öre. 1925 kostade det 15 öre. 1950 var priset 20 öre (upp till 20 gram). 1979 kostade det 1 kr. och 30 öre. Men från 1979 fram till 1990 kunde man köpa rabattfrimärken.

Frimärket "Jaktfalk"

Varje hushåll fick köpa två häften med 20 märken i varje, med obegränsad giltighetstid. 1980 var priset på häftena 25 kr. för att sedan stiga med ett par kronor varje år, och landa på 46 kronor 1990. Men har man sådana märken kvar blir det ju extra lönsamt idag, då portot är 15 kronor.

Detta var bara några exempel ur hans stora samling.

Den 24 juni 2009 bildades Postnord, genom samgåendet mellan Svenska Posten och Post Danmark. Nu slapp vi slicka på frimärkena på breven, nu var de självhäftande. Man har höjt högsta tillåtna vikt för ett brev från 20 till 50 gram.

Men från 2022 får vi post bara varannan dag.

Maj-Britt Johansson

Anna Margareta Karlsohn

1852 – 1935

Flickan från skolhuset i Gällstad, som blev känd operasångerska på Kungliga Operan i Stockholm.

Anna föddes 10 mars 1852, som andra barn av sex syskon. Föräldrarna hette Andreas och Maria Karlsohn. Fadern var skollärare, och från 1849 även organist i Gällstad och Södra Säm. År 1899 tilldelades han, efter 50 år som organist, medalj för lång och trogen tjänst. Två av Annas bröder blev bokhållare, medan de andra två kom att gå i faderns fotspår och blev lärare, varav en också organist. Systemen gifte sig med en skollärare, även han organist. Och av deras barn blev en son prost. Skolhuset, där den här både begåvade och musikaliska barnskaran växte upp, står kvar, och är i dag Hembygdsgård.

Anna fick tidigt musiklektioner av sin far, och tog 1867, endast 15 år gammal, organistexamen i Skara Domkyrka. Fyra år senare började hon sina studier i organistklassen på Stockholms Musikkonservatorium, som hon dock av ekonomiska skäl tvingades avbryta efter bara ett år. Detta föranledde prosten i Gällstad, Reinhold Rabe, att i ett brev till Akademien anhålla om ett understöd åt Anna, eftersom hon själv saknade medel och fadern med sex barn och en liten skollärlön inte kunde betala studierna.

Under de två följande åren turnerade Anna istället tillsammans med den då nybildade "Svenska damkvartetten", som efter sitt första offentliga framträdande, i Norrköping juli 1873, besökte ett antal svenska städer, för att sedan turnera i både Norge, Danmark, Tyskland, Belgien och Holland. Hela tiden med fina recensioner.

Här ett klipp ur tidningen "Svenska Amerikanaren". utgiven i Chicago:

"Nya Svenska Damkvartetten", med Anna Karlsohn, har med stor framgång konserterat på Kungl. Teatern i Haag, Sångerskorna uppträdde under första avdelningen i eleganta concerttoalletter, och i andra avdelningen i svenska nationaldräkter. Publikerna, vars favoritstycke var August Södermans "Bondbröllop", uttryckte sin förtjusning med entusiastiska applåder. Fyra av sex sånger måste sjungas da capo."

Men 1875 hade Anna lyckats "sjunga ihop" så mycket av "det snöda guldet" att hon kunde återvända till konservatoriet. Nu för att studera sång. På sin lärares inrådan sökte hon sig sedan till operan.

Då direktören där "fick se den spröda gestalten, de lifligt spelande ögonen, och erfor den sökande damens kända och pigga humör", var saken klar. Hon passade utmärkt för pojkroller.

Sin operadebut gjorde Anna på Kungliga Teatern i Stockholm, 18 oktober 1878, i en uppsättning av Mozarts opera "Figaros bröllop", där hon framträdde som den skälmske pagen "Cherubin", vilket snabbt gjorde henne till publikens gunstling. Den 1 december 1879 fick hon sedan fast anställning vid lyriska scenen, på vad som idag heter Kungl.Operan.

Anna Karlsohn kom att bli operan trogen i 33 år, utan uppehåll, och räknades som en av de mest användbara och omtyckta artisterna, med sin sång, sin väl övade kolleratur, och sin förmåga att ända upp i 50-årsåldern spela så kallade byxroller, vilket gav henne epitetet "teaterns pojke". Förutom alla konserter hon genomförde, både i Sverige och utomlands, ibland ensam, ibland tillsammans med en eller flera kollegor, hade hon under åren lopp olika roller i inte mindre än fyrtio olika uppsättningar på operan. En del riktiga "långkörare". Valkyrian, Vilhelm Tell, Figaros bröllop, Eugen Onegi. Bara för att nämna några.

I augusti 1893 fick Anna, tillsammans med kollegan Signe Wolf, erbjudande att resa till Amerika, "alla konstnärers förlovade land", för att medverka i konserter vid Världsutställningen i Chicago. Erbjudandet var fri resa t.o.r. i första klass. Fritt vivre i tre veckor, och 1000 kr. i gage för var och en av artisterna. Signe Wolf reste, och uppträdde där tillsammans med fyra andra

skandinaviska sångerskor. Men Anna avstod efter moget övervägande.

Anna Karlsohns sista ordinarie uppträdande på operan ägde rum 1 december 1911, då hon gestaltade "mor Lise" i Värmlänningarna. Med anledning av dagens betydelse, hyllades hon då, efter föreställningens slut, av arbetskamrater med lagerkrans och blommor.

Hennes avskedsföreställning kom sedan 1 april 1912. Precis som vid debuten, 1878, stod Figaros bröllop på programmet. Den gången spelade hon pagen Cherubin. Nu, i sin trettonde uppsättning, tolkade hon "Mercellina", en äldre kvinna.

I samband med kung Oscars 25-årsjubileum, den 18 september 1897, tilldelades Anna medaljen "Litteris et artibus".

Men trots alla framgångar på operascenen, och vid sina många konserter, glömde Anna aldrig sin hembygd. Hon gästade Ulricehamn, under ferierna, ett flertal gånger under 1870-80 talen.

Då höll hon uppskattade konserter i Ulricehamns kyrka, varvid många intresserade åhörare upplivade minnet av den tid då hon fyllde födelsebygdens kyrka med härligt orgelspel och en sympatisk sång.

Hon gästade också Nya Stadshusets festivitetsal, och höll vid två tillfällen konsert på hotell Bogesund.

Här några rader ur en recension i Ulricehamns Tidning: där det talas om "den unga sångerskans osökta enkelhet, naturliga behag, känsla, mjukhet och herravälde över tonerna."

Och, hette det, "fröken Karlsons anseende som en lycklig och rikt begåvad sångerska torde här på orten vara tillräckligt känt för att göra vidare eloger överflödiga."

Den 27 november 1935 avled Anna stilla, 83 år gammal, i sitt hem på Vikingagatan 34, i Stockholm, efter ett

intressant och rikt liv, sörjd och saknad av syskon, svägerskor, syskonbarn och många trogna vänner. Jordfästningen ägde rum den 2 december i Krematoriet på Norra kyrkogården, Stockholm.

Urnan gravsattes i familjegraven på Gällstad kyrkogård, där Anna vilar tillsammans med sina föräldrar och bröderna Per och Klas Magnus.

Min källa, där jag fått plocka, som det heter, russinen ur kakan, är ett omfattande arbete signerat Yvonne Henriksson. Hon hade hört talas om att dåvarande skolläraren i Gällstad hade en dotter född 1852, vilken blev berömd operasångerska i Stockholm. Men just ingenting mer, varken i bild eller skrift. Så Yvonne började forska, för att försöka hitta info, som kunde göra flickan Anna Karlsohn känd även i hembygden. På Musikverket fanns ett antal bilder, och några handskrivna kort.

På **Kungl. Operans arkiv** fanns bl.a.omnämnt en mängd föreställningar, där Anna genom årens lopp gestaltat olika roller.

Svensk-Amerikanska tidningar och **Norska "Nasjonalbiblioteket"** hade många artiklar, särskilt om konserter med "Den Svenska Dam-Kvartetten" Och så var det ju "**Svenska Dagstidningar**" från Kungl. Biblioteket. Det hela resulterade i en pärm på 128 sidor, fylld med bilder, artiklar och info.

Den finns på Hembygdsgården i Gällstad. Men också som PDF-dokument på Hembygdsföreningens webbsida.

Maj-Britt Johansson

Släktplatser

Gårds- och bygdeforskning

Del 2 Boende på fastigheter

I förra medlemsbladet redovisade jag hur man hittar ägare till en fastighet. Nu fortsätter vi med hur man hittar uppgifter om dem som brukade jorden och bodde på fastigheterna.

Husförhörslängder

Husförhörslängderna är inte pålitliga källor för ägande, men är ovärderliga för att hitta personerna som bodde på fastigheten. Här får man uppgifter om födelse, vigsel och död samt flyttningar.

Mantalslängder

Mantalslängder är skattelängder. De finns hos Riksarkivet www.sok.riksarkivet.se Välj Digitala forskarsalen. Specialsök.

Välj Mantalslängder 1642-1820. Välj län och församling. Kolla sedan år för år. Mantalslängderna upptar den som brukade jorden, familjens huvudman. Senare mantalslängder, efter 1820, finns på mikrofilm på länsbiblioteken och på landsarkiven.

Även Arkiv Digital har mantalslängder, Arkivtyp Häradsskrivare.

En metod för att kartlägga en hel by, använder jag ett Excelblad och skriver in en kolumn för varje enskild gårdsdel. Börja 1642 och ta år för år och skriv in i bladet. När gårdar delas läggs en ny spalt till. På så sätt kan man få hela byns utveckling fram till 1820 och vem som brukat jorden år för år.

lagen sporadisk. I äldre tid gjordes ofta bou efter den make som avled först och sedan fick den gälla även för änka eller änklings och efter torpare och soldater finns ofta inga bou.

Bouppteckningarna ger mycket kött på benen och man får detaljerad information om allt vad som fanns i boet efter en bortgången. Uppgifter om sterbhusets fastigheter ger bra och vederhäftig information.

Arkiv Digital har bouppteckningar långt in på 1900-talet. (abonnemang krävs). Välj den socken där dödsfallet skedde. Välj Bouppteckningar.

Kolla också Bouppteckningsregister i Registersök.

För senare bouppteckningar finns beställningsformulär hos Riksarkivet www.riksarkivet.se Beställ uppgifter och kopior. Bouppteckningar efter 1 juli 2001 finns hos Skatteverket. Ingen sekretess.

Kartor

Ingen gårdshistorik kan upprättas utan en genomgång av de gamla kartorna.

Gå till www.lantmateriet.se (Gratis) Välj Kartor Våra karttjänster. Välj sedan Historiska kartor.

Tvärred, Storegården

Postadr.: Tvärred.

Areal: Total 45 har, därav 8 åker, 37 skogs- o. betesmark. Tax.-v. 11.500.

Jordart: Svartmylla på mjälbotten. Skogsbest.: Bl. skog. Man- o. ekonomibyggn. uppf. på 1880-talet. 2 hästar, 10 nötkreatur, 6 svin, 20 höns. Arealen delv. dränerad. Gården till släkten 1930.

Äg.: Sven Rylander f. 1887. Son till P. G. Rylander o. h. h. Maria f. Olsson. Gift 20 med Dorothy Astrand f. 1897. Barn: Idor f. 20, Ingrid f. 23.

Kopia från Gods och Gårdar i Arkiv Digital

Bouppteckningar

1734 kom en lag om att bouppteckning skulle upprättas efter ett dödsfall. Den skulle lämnas till tingsrätten inom 4 månader, men i början var efterlevnaden av

Gå till E-tjänst och sedan Sök detaljerade kartor. Fyll i län, kommun och ort så får du en lista på lantmäterikartor. Missa inte att de flesta kartorna har en omfattande dokumentation.

När byggdes huset?

I böckerna Svenska Gods och gårdar (1940-tal) och Sveriges bebyggelse (1950-tal) uppger ägarna själva när mangårdsbyggnader och ekonomibyggnader har uppförts.

Böckerna finns på DVD hos Old Books <http://www.obdr.se/>

Arkiv Digital har börjat lägga ut skannade böcker. Skriv "Svenska Gods och gårdar" i rutan Arkivsök.

Lokalhistoriska undersökningar

Detaljer om gårdar och torp finns i Lokalhistorisk undersökning ca 1916 hos Riksarkivet/Digitala forskarsalen/Lokalhistoriska undersökning och för år 1944 hos Arkiv Digital. Se Registersökning/Jordbruksräkning 1944.

Gamla foton finns hos tidigare ägare/boende, hembygdsföreningarna, lokala museer, Nordiska museet, Hembygdsförbundet www.hembygd.se och Arkiv Digital (flygbilder) Även på Porträtt i Porträttfynd på Rötter.

Tidningar

Svenska dagstidningar äldre än 115 år finns delvis online hos KB <https://tidningar.kb.se/> för läsning hemma eller på bibliotek. Lokala tidningar har ofta annonser om gårdsförsäljningar och arrenden. Även de svenskamerikanska tidningar på www.mnhs.org har mycket information om Sverige.

Ulricehamns Tidning finns på mikrofilm på Stadsbiblioteket 1869-1900. Senare utgåvor av UT ligger kvar i original hos UT:s redaktion.

Anna-Lena Hultman

Utlämnas gratis. Formulär a 1. 10

Uppgifter för allmän jordbruksräkning år 1944

att avlämnas samtidigt med den allmänna fastighetsdeklarationen.

Denna handling skall i landet av beredningskommitténs ordförande och i stället av fastighetstaxeringsnämndens ordförande överlämnas till vederbörande hushållnings-sällskaps lokala organ för granskning.

Ägares eller såsom ägare skattekyldig innehavares för- och tillnamn: Carl Vilhelm Spens

Brukarens för- och tillnamn: Carl Nyberg

Fastighetens beteckning:

Län: Älvsborgs Socken, municipalsamhälle, köping, stad: Ulricehamn

Hommans namn, nr och mantal (jordregisterbeteckning angivas):

Lägenhet, torp, stadsläga (jordregister- eller fastighetsregisterbeteckning samt i orten gängse benämning angivas): stadslägan n: r 6

Ligger fastigheten i sambruk med annan jordbruksfastighet? Ja

I så fall vilken? stadslägan n: r 7 (sax och kommun)

Fastighetens areal (vattentäckt område oberoende) efter nuvarande brukningsförhållanden.	Hektar	Ar	Denna kol. fyllas ej	I bruk varande större redskap och maskiner m. m.			
				Antal redskap och maskiner, som ägas av brukaren	brukaren är delägare i och ansvarar för	brukaren äger i delägare i	Äro lånade eller förlagda
1. Åker		10					
2. Tomt och trädgård							
3. Slättering							
4 a. Kultiverad betesåker							
4 b. Annan betesåker (ej skogsmark)							
5. Skogsmark							
5 a. därav s. k. hagmark hektar.							
6. Utmil enl. dekl.-formulär e							
7. Övrig mark (vigar, icke odlade mossar, myrar, karr, berg m. m.)		1 36	14				
Summa areal		1 46	15				

Allmän Jordbruksräkning för 1944, från Ulricehamn

”Vardagsliv under andra världskriget”

Det var rubriken på en studiecirkel som SPF i Östra Redväg påbörjade under hösten 2007.

Pensionärer, som var unga under denna oroliga tid, berättade om sina minnesbilder.

Berättelserna samlades i en pärm på 20 sidor.

Nu har jag fått löfte att plocka lite valda delar ur den.

Hur var det kriget började?

Hitler hade en teori om att Tyskland var för litet för sin växande befolkning, och att östra Europa skulle lämpa sig bra för en expansion. 1938 satte han sina planer i verket, och invaderade Österrike, som därefter kom att tillhöra Tyskland.

Nästa land som stod i tur var Tjeckoslovakien. Tjeckernas läge var dock bättre eftersom de flera år tidigare slutit förbund med Frankrike. Men nära gränsen, i det s.k. Sudetområdet bodde tre miljoner tyskar, som ville tillhöra tyska riket. Hitler ”ville ju bara allas bästa” och krävde att få just det området. Detta löstes dock, efter överläggningar, utan strid. Tyskland och Ryssland hade kommit överens om att inte starta något krig. Men detta hindrade inte Hitler från att den 1 september 1939 gå in i Polen. Detta spred oro i Europa. Och naturligtvis även i vårt land.

Bevakning av vårt område.

Uppdraget var att kontrollera flygverksamheten, och utfördes främst av beväringar från trakten, men även personal från ”landstormen”. Det fanns också två luftbevakningstorn i vårt område. Ett vid Kisa i Knätte, ett vid Duvered i Hössna. Ofta bemannade av frivillig, kvinnlig personal, s.k. ”tornsvalor”. Och för att lura den ”onde Fi” sattes stockar ut som kanonliknande attrapper.

Kontroll skedde även med försvarets bevakningsplan. Ett sådant tvingades av tjock dimma, att nödlända på Mjölåsen, en åker bakom Hössna Hembygdsgård, och lockade givetvis många nyfikna till platsen. Piloten hämtades av militärer, men planet lämnades kvar, inhägnat av ett rep, och bevakat av hemvärnspersonal, som undrade: ”vad gör vi om någon ”hössnabo”

försöker klättra över repet”? ”Då skjuter vi honom” blev hemvärnschefens karga svar. Allt som hände så här i kristider var självklart väldigt hemligt. *Uttrycket ”En svensk tiger” myntades.* Men det hindrade inte att man någon dag senare kunde läsa om händelsen i tidningen.

Det elektriska ljuset hade gjort sitt intåg omkring 1938. Fast många använde fortfarande karbid- eller fotogenlampor. Särskilt de som bodde ute i ”periferin”. Men under en tid måste nu alla hänga upp mörkläggningsgardiner för fönstren innan de tände lampan på kvällen. Inte minsta ljus fick sippra ut. Även bilarna fick ”mörkläggningsmössor”. Allt för att inte vägleda fientligt flyg.

”Sveriges beredskap är god”.

Detta var ett uttalande, av Sveriges statsminister Per Albin Hansson, som väl var menat att lugna svenskarna. Men i själva verket var det bedrövligt. Krigsmakten hade under 30-talet rustats ned, och bestod vid krigsutbrottet i stort sett bara av oövad befäls- och reservpersonal.

Erik Gunterberg, som skulle börja sin värnplikt i april 1940, fick uppskov till den 9 juli. Det saknades både befäl och kläder. Hans permissionsuniform bestod av byxa och rock av olika slag. Båda lappade.

Krigsplacering

Inte bara människor blev inskrivna, utan även hästar, lastbilar och även personbilar krigsplacerades. På det viset kunde bonden få en häst mindre i stallen. Och männen kunde när som helst bli inkallade.

Inkallelser till beredskap kunde ske via radion, och oftast på kvällen. Således med mycket kort varsel. Eftersom det oftast var unga män med familj, som ”ryckte in” innebar det stora problem, och mycket

arbete, för kvinnorna och de äldre barnen. Särskilt vid jordbruk, och småföretag.

Familjen fick ett fältpostnummer, dit de kunde skicka brev, eller något paket. Saknaden och oron var stor, då de kunde få vänta länge, ibland flera månader, på ett livstecken. Och var soldaterna befann sig - var mycket hemligt. Sverige hade långa kuster, och gränser att bevaka. På Gotland var många förlagda, precis som i Norrland, med sina kraftverk och gruvor.

Och oron var verkligen inte obefogad. Det kunde hända verkligt farliga saker.

Här finns en berättelse som är så otäck att man nästan inte kan tro att den är sann. Den handlar om Maj-Britt Hellgrens man Randolph, som sedan han gjort rekryten, levde tillsammans med 320 man i ständig beredskap, under besvärliga sanitära förhållanden, vid norska gränsen. En gång började tyska plan, vilka förrirrat sig in över svenskt territorium, beskjuta de svenska skyttevärnen. Det svenska flygvärnet trädde då i aktion och sköt ner ett tyskt plan, fullt med ammunition och 8 - 9 mans besättning. Planet exploderade i luften. Svenska militärer måste nästa dag samla ihop vad de kunde av de förolyckades kroppsdelar.

Ransoning, hamstring och surrogat

I augusti 1939 då ryktet kom om krig, länsades butikerna på kaffe. I oktober delades ransoneringskort ut till allmänheten – om ransoning skulle behöva införas, vilket ledde till en ny hamstringsvåg. Det upprättades en kristidsnämnd, som hade i uppdrag att förmedla inköpskort för ransonerade varor. Men för att få några sådana krävdes ett personkort. Det första ärendet för nyblivna föräldrar, efter hemkomsten från BB, var som regel att hämta ut den nyföddes personkort.

Alla livsmedel, utom fisk, mjölk och grädde krävde snart kupong. Tvättmedel, kläder och skor likaså. Det gick inte att komma med en lös kupong. Nej den skulle handlaren klippa av.

Kaffe var en bristvara långt efter kriget, och man använde ofta ersättning. Man rostade själv vete eller råg, men det fanns även surrogat att köpa. Märken som Manga, Bali, E4 m.m.

Skulle en bonde slakta ett djur - då krävdes slaktlicens. Och skulle han mala mjöl, då gällde det malningslicens. Man var noga med att ta tillvara färska råvaror. Konserverade, saltade eller rökte kött. Saftade, syltade och torkade bär och frukt. Och konserverade ägg i vattenglas, som täppte till porerna i äggskalet.

Vintrarna var snörika och förfärligt kalla under de första åren på 40-talet, då det kunde bli ner mot minus 40 grader. Men somrarna var varma och torra, med missväxt som följd.

Det blev ont om foder till djuren. Räddningen blev bl.a. cellulosa, en produkt av den svenska skogen. Man tillsatte vatten blandat med melass (biprodukt

vid sockertillverkningen). Detta gillade kossorna, och mjölkade bra.

1942 infördes textilransoning.

Det hade alltså börjat bli brist på kläder. Klämodet för alla - men speciellt för de yngre, var inte så särskilt praktiskt och behagligt under dessa svåra, kalla vintrar. Sett med vår tids ögon. Gossarna hade ofta s.k. golfbyxor, och precis som flickorna, med sina kjolar, hemstickade strumpor, vilka kliade förfärlig. De vuxnas slitna plagg sprättades ofta upp i sömmarna, och de bästa bitarna syddes om till barnkläder, med avigsidan ut. Det fanns också möjlighet att köpa små stuvbitar. Då behövdes inte kupong, och det fanns flera stuvaffärer i textilstaden Ulricehamn.

Trenchcoat blev ett vanligt ytterplagg för både damer och herrar. Kostym och hatt blev vanligt förekommande, även i arbetet.

Tjänsteplikt i skogen

Staten ålade skogsägarna att leverera en viss mängd virke, som framför allt skulle användas till bränsle. Eller kolning, där resultatet främst användes till gengas. En farlig produkt, om den inte hanterades rätt.

Skogsägarna fick betalt efter marknadsanpassat pris, samtidigt som de fick huggningen subventionerad genom att unga män, i årsklass 1943, tvingades till tjänsteplikt antingen i skogen eller på torvmossen. Utrustningen som staten ställde till förfogande var, stocksåg, bågsåg, kvistyx, klyvyxa och kil. Men det var inte ovanligt att det kom unga karlar som aldrig hållit i en yxa eller såg, och ännu mindre använt sådana. Kvällarna ägnades sedan åt att, vid karbidlampans sken, underhålla sågbladen med filning och skränkning.

Med gengas som färdmedel, och järnskodda hjul

Bensin var en bristvara, som uteslutande gick till försvaret, och samhällsviktiga fordon.

Endast bilägare med särskilt körtillstånd, fick använda sin bil, vilken då drevs med gengas. Aggregatet var oftast placerat bak på bilen. Gummi var dyrbart och svåråtkomligt. För att få längre livstid på däck skodde man dem ofta, genom att lägga en järnskena omkring dem.

Det stod många bilar uppallade ute i bygderna under, och strax efter kriget, sedan ägarna dessutom måst lämna bilens däck till försvaret.

1945 tog det äntligen slut.

Detta vansinne vilket gick till historien som ”Andra världskriget”. Europa låg till stora delar i ruiner, och människorna levde i mycket svåra omständigheter. Sverige hade, som det enda av de Skandinaviska länderna, fått leva i fred, och livet hade under tiden kriget fortskred, trots allt löpt på ganska normalt i våra trakter.

Maj-Britt Johansson

Böne pastorats dödbok 1721-1760

Många gånger när man släktforskar hittar man ju inte så mycket mer än namn och platser där personerna bott.

Det gäller särskilt under 1700-talet, när det oftast inte finns så utförliga husförhörslängder, eller inga alls.

Dödböckerna från denna tid är också mycket kortfattade för det mesta. I den gemensamma dödboken för Timmele, Vist och Brunn noteras 1690: "21 juli begrovs ett gammalt qvinfolk i Vist". Och senare samma år: "5 november begrovs en gammal kiäring i Snipe". (Timmele C:1)

Men några dödböcker kan ge mer information, och en sådan är den från Böne pastorat åren 1721-1760. Böne pastorat omfattade socknarna Böne, Knätte, Liared, Fivlered och Kölingared.

I den första delen av boken, fram till 1747 är det ofta längre levnadsbeskrivningar om den avlidne. Den senare delen, från 1747, är uppställd mer som en tabell, men där kan man få uppgift om den avlidnes föräldrar.

Levnadsbeskrivningarna har en viss mall: Var personen föddes, ev arbetsplats i yngre dagar, bosättning senare i livet, giftermål, barn, dödsorsak, ålder. Dessutom fick det ofta någon positiv beskrivning om ett kristligt leverne.

I mina citat har jag mestadels moderniserat stavningen. Frågetecknen står för svårlästa ord.

Datumen som anges är begravningsdag. Hujus betyder väl ungefär "samma månad". Ibidem betyder ungefär "på samma ställe".

Så här står det om en av mina anor 1736:

Knätte 7 mars: "Sven Arvidsson på Skatteg. Lund. Född på Lönnarp 1654. Gifte sig på Lönnarp med arr. Josephs hushållerska Elisabet Jonsdotter. Bott i Lund, gift med första hustrun 38 år. 7 barn. Änkling 5 år.

Gifte sig med pigan Maria Persdotter, varit tillsammans med henne 8 år. 1 barn. Alltid frisk. Sjuknade den 22. Dödde den 24. 82 år."

Lite källkritik får man väl ha, för så här står det om hans första hustru i dödboken 1723: Knätte 28 april : "Sven Arvidssons hustru i Lund Elisabet Jonsdotter, född i Twärr socken. Varit gift 35 år. 67 år gammal, dödde den 21 hujus".

Så hur många år de var gifta är ju oklart, men spännande tanke att Elisabet kom från Tvärred till Lönnarp i Böne och fick jobb där och träffade en granne och gifte sig med honom. Vi har ju hört annars att många i princip sällan lämnade sin hemsocken, men visst finns det exempel på människor som flyttade en bit. Så här står det om en av mina anor 1736:

Knätte 29 februari. "Anders Gunnarssons hustru i Igelsered Elin Svendsdotter. Född i Småland Väsbo (Västbo) härad Båraryds (?) församling 1659, Gift 1686 den 1 jan. 9 barn av vilka 2 leva. Sjuklig 4 år. Dödde den 15. 76 år".

Vilket hårt öde av följa sju barn till graven. Men varför hamnade hon i Knätte? Året efter finns hennes mans dödsnotis: Knätte 1 maj. "Anders Gunnarsson i Igelsered. Född i Igelsered Storeg år 1663 den 17 mars. År 1686 den 1 januari gifte sig på Forshedass (?) herregård i Småland. Bott i Sötetorp 3 år, på St Gärdet 3 år på Stora Igelsered 44 år. 9 barn 7 är döda.

Blev änkeman den 15 februari 1736. Alltid frisk tills ålderdomen och andra svagheter och bekymmer att han haft svårighet att tala sedan 18de dagen, dock nu på slutet fick målet igen. Dödde den 8 (?) april 74 år och en månad gammal."

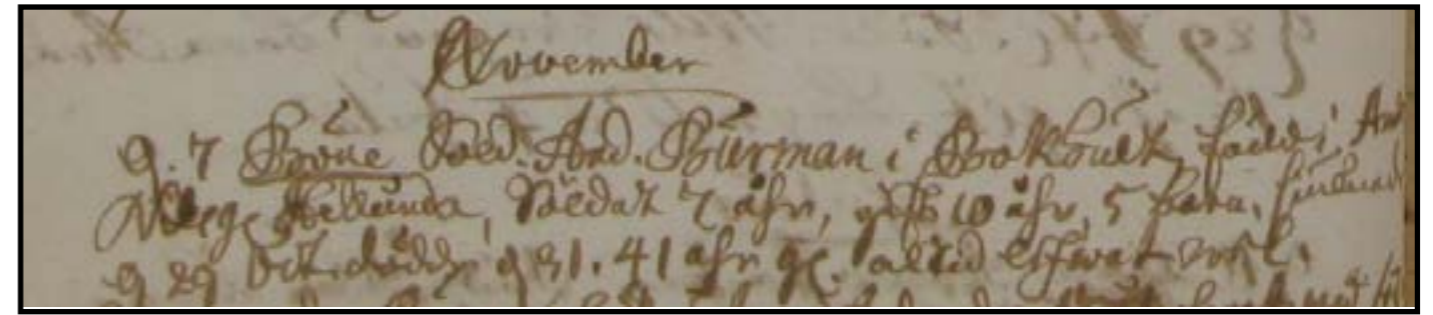
Anders som hela livet verkar ha bott i Knätte hämtade alltså sin fru i Småland. Det ställer ju fler frågor än man får svar på. Var han kanske knalle och träffade Elin på en sån färd? Arbetade Elin på herrgården där bröllopet stod och jobbade även Anders där ett tag?

Ibland händer det ju att makar följs åt i döden. Som detta par som begravdes samma dag:

7 november 1736 Böne "Soldat Anders Burman i Bokhult. Född i And Nilsgården Hällunda. Soldat 7 år. Gift 10 år. 5 barn. Sjuknade den 29 okt, dödde den 31. 41 år gammal, alltid levat väl.

Samma dag Burmans hustru Ingrid Andersdotter, 1 ½ år legat vid sängen tillförne mycket sjuklig, dödde den 4 november, född i Sventagården Vedåsla."

Ofta anges ju hur många av barnen som fortfarande lever, men det gör det inte här.

Soldat Anders Burman, död 31 okt. 1736, begravd 7 november.

Några av barnen blev väl sannolikt föräldralösa. Hur gick det för dem?

Ytterligare ett par dog ungefär samtidigt. Och här är det väl uppenbart att två barn blev föräldralösa:

22 maj 1737 Liared. "Per Hansson i Stomsåker född i Ekhult, 9 år gift och under samma tid bott i Stomsåker. 6 barn, alltid frisk, sjuknade den 12 dödde den 16. 30 år gammal."

29 maj 1737 Liared. "Per Hanssons änka i Stomsåker, Britta Persdotter född på Stommen, gifte sig 1727 den 12 juni. 6 barn 4 döda. Sjuknade den 16, dödde den 22, samma dag mannen vart begravnen. 39 år gammal."

Dessa paren gick ju bort i allt för unga år, som så många andra på den här tiden. Men visst finns det undantag. Man kan väl ibland ifrågasätta om åldern stämmer.

13 februari 1743 Liared "Sjukliga pigan Anna Persdotter född i Härna. Sjuklig 23 år och gått med kryckor. Dödde den 10 hujus i Norrgården Igelsered 86 år gammal."

Jag vet inte så mycket om kryckornas historia, men även vanligt fattigt folk har säkert ordnat sådana med enkla medel, något lämpligt material från skogen. Även näste person använde detta hjälpmedel:

17 januari 1742. Kölingared. "Sven Jönsson i Bygget, född ibidem, tjänt 8 år i Hemryd, 8 år hos sin fader. Gift i Gunnered med Brita Danielsdotter, Bodde där 8 år, 3 barn. Bott sedan i Bygget, levde med sin hustru 28 år. Änkling 4 år. Gifte sig andra gången 1730 i Brunnsgråden. Änkling 1 ½ år.

Mycket sjuklig av värk och på 5 års tid gått med 2 kryckor. Vid Thomastid sjuknade alldeles, fick sting i örat som slog sedan i bröstet och sidan.

Dödde den 2 jan, 72 år gammal."

Nästa person är nog den äldsta jag hittat med angivet födelseår. Åldern är noga angiven så det går att räkna ut hennes exakta födelsedag, om jag nu räknat rätt:

12 juli 1724 Fivlered. "Sal Jon Håkansson i Apelskog änka h(ustru) Kerstin Larsdotter, född i Goperyd 1634, levat med sin man 53 år, bott i Ulvarp många år. Sjuk över år och dag av ålderdomssvagheter, dödde den 2 juli, 90 år, 4 månader och 17 dagar gammal." Hon skulle alltså vara född den 13 februari 1634.

På Arkiv Digital hittar man Böne pastorats dödbok under arkivhandlingar, Böne församling. (Böne C:1)

Jag återkommer med fler exempel ur Böne pastorats dödbok.

Roger Jarvid

Ett stort tack till er som lämnar bidrag till tidningen !

...och vi vill gärna ha fler bidrag

om det ska kunna bli ännu en medlemstidning. Vi hoppas att det finns någon mer som vill bidra ?

Mejla till : MO32113066@outlook.com
eller ring Maj-Britt tel: 070 247 46 15

Glöm inte att läsa Föreningsguiden i Ulricehamns Tidning på tisdagar!
Där meddelas när det blir några nya aktiviteter

Titta gärna in på vår websida: <https://uf.konkordia.se/>
eller på Facebook: **Släktforskning i Ulricehamnsbygden**

Om livet i Vång ” förr i vala”

Carl Johan Gustafsson, min morfar, var född 1873 i Frälsegården i Dalums Vång. Som vuxen flyttade han till Karlsgården i Härstorp, blev lantbrukare och gifte sig med Frida Johansdotter från Svedjan i Dalum. De fick två söner och tre döttrar. Johan var även fjärdingsman under ett antal år. Han fick leva ett långt liv och blev hela 93 år.

Johan Gustafsson

Sönerna Gustaf och John tog sig efternamnet Boger. John tog över och brukade Karlsgården. Han var under några år kommunstyrelsens ordförande i Ulricehamns kommun. Gustaf blev lärare och rektor. Han var mycket intresserad av det gamla och han har skrivit ett flertal böcker med anknytning till bygdens historia. Det var ganska naturligt att han skulle intervjuas sin åldriga far om hur det var förr. Intervjuerna spelade han in. Här är en nedteckning av del av intervjuerna med försök att återge Johans talspråk och dialekt.

Gustaf Boger

Gustaf: Jag sitter här hos far som nu fyllt 87.

Så du var född 1873, och var föddes du någonstans?

Johan: Frälsegårn i Vång.

Dina föräldrar hette?

Gustaf Andersson och Britta-Cajsa Svensson.

Hade dom bott i Frälsegården hela sitt liv?

Näe — det hade de inte, de hade bott på ett torp under Storegårn i Veäschla, när de gefte sek.

Vad hette det torpet?

Dä hette Hännarp. *(Hännarp hörde till Brännebo, som hade samma ägare som Vedåsla Storegården.)*

Finns det kvar?

Nää då, dä ä jämnat mä jola.

Vet du vilket år de kom till Frälsegården?

Dä kan ja ente sega. *(Året var 1866.)*

Hur många syskon var ni?

Vi var sex, dä hade vart nie, men tre va döa. De dog som barn.

Var det en som råkade ut för en olycka?

Ja, dä va en som välte en krösemsosspann över sek som liten pojke. **Dog han med detsamma?**

Näe, dä gjorde han ente. Dä va bara barna, de va ensamma å lekte. Sen, när mamma kom, så kom han emot henne. ”Mamma, mamma”, sa han. ”Nu vell ja gärna dö”, sa’n. Han va plågater så. Dä va e olycka.

Men du var yngst utav barnen?

Nä, Ida va yngre. Ho va födder 76.

Om du då tänker tillbaka på dina barndomsår, så är det minnena från Vång.

Hur många gårdar var det där?

Ja, dä va en elva, tolv stycken. Det var en rätt stor by.

Ni bodde rätt så tätt?

Ja, vi bodde på varandra. Dä va tätt. Vi bodde nästan vägg intell vägg mä Jonagårn. Så va dä två Frälsegåla nära varann.

Det berättas från den tiden då ni inte hade tändstickor. Hur skaffa de eld i spisen då, i gamla tider?

Dä slo di mä flinta.

Kommer du ihåg det?

Nä, dä gör ja ente.

Men farfar hade berättat om det där.

Ja, men hade de svårt å få ell så sprunge de — om de fick se att dä brann i grannstöva, så sprunge de dit å lånte lite ell. De ginge ju i träskor. Dä passa så bra å ta e träsko mä lite ell i den å springa å blåsa å blåsa te de komme hem te spisen. Å då va dä te å laga så de hade lite tōrrt å blåsa ell i dä.

Det var kallt i stugorna på nätterna?

Ja, dä va kallt. Dä fanns ju inga innanfönster dä, dä va bara enkla fönster å en öppen spis.

Vad hade ni i sängarna, var det bara halm eller var det bolstrar?

Dä va la lite olika förmögna mä bolstrar å di annra så hade de nog bara halm.

Vad hade ni att bre på er då?

Ja dä va ett täcke å lakan.

Men det var sticketäcke eller vad hade ni?

Ja, dä va sticketäcke, dä stecka de själva eller de geck å vävde.

På morgnarna, då gick ni upp tidigt?

Jaa, då på den tia så börja de klocka fem.

Även på vintern?

Jaa, dä va ju sussler å dä va ordningar så...

Innan ni gick ut till lagårn, vad fick ni att äta?

Ja, dä va la rätt så dålit då te en början. Dä finge vi la ta se lite, för dä va ente nåt kaffe då men sen kom ju kaffet så då ble dä la dä en feck.

Vad hade ni för sorts bröd?

Dä va te en början havrabrö, förstår se. Å råg dä hade de inte så mö utan dä va la sammalt å dä va dä granna bröt som kaffebrö då.

Siktat bröd förekom inte?

Ja, men då sikta de dä mer själva, lite.

Var malde ni någonstans?

Ja, dä va ve Plate, där va en kvarn, dä va inte långt bōrte.

De hade sikt där?

Där va en sikt där, förstår se, men dä fick löven å va lite större partier om en sülle kunna sikta där. Annars feck de sikta te en kaka som de sa, hemma.

När mor bakade, hur ofta hände det?

Dä baka de ente var da, utan dä va la ungefär en gång i veka eller så. Å då hade de större trug eller så.

Hur förvarades det brödet sedan?

Dä hängde de upp i gällan, som di kallte’t.

Brödgällan? Vad var den utav?

Dä va bara kroka i taket å så ena stång emella. Så va dä hōl i kakera å så trädde de i kaker intell kaker så de hängde så.

Så de hängde där för jämnan?

Jahadå. Å så va dä te å bryta ner e kaka när di sülle äta.

Det blev rätt så hårt ibland?

Jaha då å dä kunne bli lite gammelt.

Paltbröd, då? Förekom det också?

Ja, unner mi ti eller så dära, dä hade vi bättre dagar. Dä slakta vi, rätt så mö å dä baka di å dä slakta vi nötslakt. Å då får en allti mä blo’n å dä sülle allti bakas paltbrö, men dä geck ju å baka efter svin mä. Dä baka de upp dä å dä ble mö, vådlit. Dä hängde de upp det i gällan å så feck dä hänga där te dä ble så tōrrt så att kantera fulle ner. Dä sa de att dä får vi lōv å ta ner dä å så toge di ner dä å plocka ner i ett kärl eller nånting å så ble dä mat te slåtta.

Hur lagades det till då?

Jo, dä la de då i blöt å nu så dä blöttna. Å så la de dä i gryta å koka så dä koka upp å koka å så hålla de å vattnet, å dä ble dä så lent å skört. Å de koka mä ägg å så fläsk. Dä va mat så en sto sej.

Hur många gånger hade ni mat på dagen?

Ja, dä va frukost å medda å kväller. Å ibland ble dä la aftenvard mä, förstår se.

Till kvällsmat, vad åt ni i allmänhet då?

Dä va merendels mjölgröt å mjölk.

När ni gick på kalas, vad var det för kalasmat?

Dä ja minns frå barnaåren så va dä enkelt, vanlir mat, fläsk å sylta å kōrv. Te efterrätt merendels så va dä

allti vitagröt å kräm å mjölk.

Snart är det framåt jul. Julen hade ju en mycket större roll då kanske än nu, ute på gårdarna. Först så kom ju lusse — hur firades lucia?

Ja dä firades så att en gick upp mett på natta eller så dära. Å då kom allti mor å dä feck vi kaffe å gubba egentligen de finge nog en gök mä då. Förändringar har vi ju allti lite.

Även under dina barnaår, var det kaffe då?

Nä, dä va dä inte kaffe, dä va sylta, lussesylta, rullsylta som ble när en slakta gres.

Skulle ni ut till lagården och ge kreaturen nånting?

Nä dä gjorde inte vi. Dä va många som sülle göra dä, men dä brydde vi oss allri om.

Hade mor nåt särskilt som hon sa, när hon kom in och väckte er?

Nä dä va dä ente. Dä va la inte så utsirat, dä va la lite mer enkelt.

Sedan var det mycket som skulle göras till julen.

Vad var det första ni gjorde?

Ja, dä hade la fruntimmera förfärligt mö. Dä första egentligen va la då te slakta. Dä sülle en allti slakta en gris. Dä va dä ju lite julalikt.

Vem var det som slaktade åt er i Vång?

Dä va en som hette Lindgren å sen en som hette Kättil. Dä före jul då kunde de komma vid två-tretia på ottan å börja slakta för då geck de på ett par tre ställen på dan så de hinte te å reda upp. Å se då tok de allti upp räntan, kan veta. Fruntimmera feck la ha lite ti te dä å därför börja de så bettia så di hade gjort ifrå se ve meddastia. Å så slakta vi nöt mä, ett ungdjur eller så.

Var gjorde ni av köttet och fläsket?

Dä hade vi två saltebaljer, ena balj te fläsket å ena te nötslakt. Dä ble två stora baljer fulla.

Bryggade ni själva också?

Jaa, dä gjorde vi för det mesta teminstingen.

Då hade ni dricka till hela julen?

Jaa, å långt framåt. Dä va redir dricka ibland, ska ja sega.

Hur förvarade ni det då?

Dä va ene tunna, dä geck femti liter i den.

Ljus, hur fick ni det?

Dä stöpte di, dä ble talg efter nötslakt, så dä stöpte di.

Julgran, hade ni det hemma i dina pojkar?

Nä dä hade vi inte inna vi komme te så vi arrendera en gård som hette Backen. Där va en stor byggning så där va va di kalla sal. Dä satte vi in en julagran.

Minns du något ställe i Vång som hade julgran?

En julakrona istället som hängdes över julabort å den klädde vi mä ljus å karameller å. Dä va så rolit när vi klädde den så. Den kunde va gjord i bleck eller va karvater i trä.

Intervjun fortsätter i kommande nummer.

Lars Neuman

Kallelse till årsmöte

Ulricehamnsbygdens Forskarklubb

2 april kl. 15.00 i Timmele församlingshem
Sedvanliga årsmötesförhandlingar

Föredrag av Kalle Bäck :“Det svenska dasset - inte bara en skitsak”

Det blir smörgåstårta, kaffe & kaka, pris 100:-
Anmälan **senast 27 mars** till Maj-Britt, tel. 070-247 46 15
eller e-post: M032113066@outlook.com

Alla intresserade välkomna!

Styrelsen

Program för 2023

Fortsättningskurs “ Andra källor”: emigranter, soldater, bouppteckningar m.m.
5 gånger med början **5 april kl. 11.00**. Pris 500:- för alla 5 ggr.
Anmälan till Gun: 070 546 04 11 eller hulugumpebo@gmail.com

Nybörjarkurs i släktforskning
5 gånger med början **5 april kl. 16.00**. Pris 500:- för alla 5 ggr.
Anmälan till Gun, 070 546 04 11 eller epost: hulugumpebo@gmail.com

Söndagen den 7 maj kl. 14.00
Utflykt till Marbäcks Bleckslageri-museum, Nyebergsvägen 1B i Marbäck,
parkering vid skolan.
Därefter kan vi fika hos “Hemma på Källebacka”.
Välkomna!

Till Hösten : Anmäl ert intresse för en fortsättningskurs med DNA, gårdsforskning, kartor.
Avslutas med en resa till Landsarkivet i Göteborg.
Anmälan till Anna-Lena 070-595 00 04 eller mail konkordia@konkordia.se

Till Hösten : Hur presenterar jag min släktforskning?
Vi planerar en kurs med Margareta Jacobsson, Anna-Lena Hultman och Gun Olsson